

2020-11-09

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar gällande betänkande SOU 2020:36 Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Sammanfattning

- Swedish Medtech ställer sig positiva till förslaget om ett nytt uppföljningsuppdrag till Vårdanalys, men vill framhålla att dialogen med relevanta företag och företrädare för den medicintekniska branschen bör utvecklas som en del av uppföljning och analys av statliga satsningar.
- Vi vill i anslutning till den föreslagna myndighetsgemensamma arbetsgruppen som föreslås betona vikten av en nära dialog medan denna grupp och den samverkansgrupp för hälsa och life science finns knuten till det strategiska samverkansprogrammet för hälsa och life science.
- Vad gäller gemensam strategisk myndighetsstyrning anser Swedish Medtech att en ökad dialog mellan Regeringskansliet och myndigheterna ofta kan vara fördelaktig, men vill samtidigt betona att en sådan inte får komma till stånd på bekostnad av transparensen i styrningen av hälso- och sjukvården. Dialogen kan inte ersätta rapporter, utan bör användas i syfte att fördjupa förståelsen. Det är även viktigt att alla de aktörer som har uppdrag på området ingår i dialogen.
- Swedish Medtech ställer sig positiva till en förstärkt analyskapacitet inom Regeringskansliet, men anser att en sådan kapacitet bör knytas till både Socialdepartementet och Life science-kontoret istället för enbart till Socialdepartementet.
- Vi tillstyrker förslaget om att förtydliga läkemedelskommittéernas uppdrag, men menar att det förslag som tidigare har lagts av Kunskapsstödsutredningen i SOU 2017:48 om att ersätta läkemedelskommittéerna med vårdkommittéer är ett effektivare sätt att uppnå det eftersträlvade resultat. Vi finner - till skillnad från utredningen - inte något stöd för att

förutsättningarna för implementering av kunskap om andra behandlingsmetoder än läkemedelsbehandling skulle ha förbättrats i de beskrivningar som regionerna har lämnat. I beskrivningen av den täta kopplingen mellan läkemedelskommittéer och Rådet för nya terapier (NT-rådet) saknas också diskussion om länk till det nyinrättade medicintekniska produktrådet (MTP-rådet).

Utredningen menar att en rationell läkemedelsanvändning i praktiken bara kan uppnås om rekommendationer om läkemedelsbehandling utformas med ett helhetsperspektiv där både läkemedel och andra behandlingsformer beaktas. Detta instämmer Swedish Medtech i, och vi vill därför betona att en utvidgning mot det uppdrag som vårdkommittéerna föreslogs få är angelägen om läkemedelskommittéerna inte ersätts.

Inledning

Swedish Medtech tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36). Nedan följer Swedish Medtechs synpunkter på vissa specifika förslag, redovisade utifrån betänkandets avsnittsnumrering och rubriker.

15 En statlig funktion för nationell uppföljning

15.1 Följa regeringens reformer och satsningar på området

Swedish Medtech ställer sig positiva till förslaget att Myndigheten för vård och omsorgsanalys (nedan Vårdanalys) ges i uppdrag att följa regeringens reformer och satsningar på området. Vi vill dock lägga till att i uppföljning och analys av statliga satsningar bör man, förutom att följa hur olika satsningar tas emot av hälso- och sjukvårdsprofessionerna, även utveckla dialogen med relevanta företag och företrädare för den medicintekniska branschen. Företagen som är verksamma inom sektorn har god kännedom om svensk hälso- och sjukvård, och kan också ofta tillföra ett globalt perspektiv.

Vi vill även understryka vikten av att tillgängliggöra hälsodata som nämns i detta kapitel.

15.2 Analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård

Swedish Medtech tillstyrker förslaget om att inrätta en myndighetsgemensam arbetsgrupp som ska analysera var behoven av statliga insatser är som störst. Swedish Medtech har inga synpunkter på var ett sådant kansli placeras organisatoriskt. I sammanhanget vill vi dock lyfta fram regeringens samverkansprogram och samverkansgruppen för hälsa och life science eftersom denna inte är omnämnd i utredningens förslag. Vi anser att det är viktigt att dessa två grupperingar har en tät dialog då det inte bara är inom myndigheterna och hälso- och sjukvårdens huvudmän som kunskapen om behoven finns.

15.3 Länken mellan funktionens två delar

Swedish Medtech instämmer i att det är av vikt att man inte utvecklar parallella spår, utan istället uppnår ett gemensamt lärande.

15.4 Gemensam strategisk myndighetsstyrning

Swedish Medtech anser att en ökad dialog mellan Regeringskansliet och myndigheterna ofta kan vara fördelaktig, men vill samtidigt betona att en sådan inte får komma till stånd på bekostnad av transparensen i styrningen av hälso- och sjukvården. Dialogen kan inte ersätta rapporter, utan bör användas i syfte att fördjupa förståelsen. Det är också av största vikt att inte bara Socialdepartementet berörs. Som tidigare nämns bör man överväga om också Life science-kontoret bör delta, men också andra departement förutom de som samarbetar inom kontoret. I relevanta delar kan också t ex Finansdepartementet (huvudman för myndigheten för digital förvaltning, DIGG) och Justitiedepartementet (huvudman för Datainspektionen) behöva delta. Detta inte minst när dialogen berör användningen och tillgängliggörande av hälso- och vårddata.

15.6 Förstärkt analyskapacitet på Socialdepartementet

Swedish Medtech tillstyrker förslaget om förstärkt analyskapacitet vid Regeringskansliet, men anser att man bör överväga att koppla denna kapacitet även till Life science-kontoret istället för enbart till Socialdepartementet. Detta för att få ett bredare perspektiv på frågorna. Life science-kontoret har sin placering vid Näringsdepartementet, och inom kontoret samverkar utöver Socialdepartementet även Närings- och Utbildningsdepartementet.

16 Förstärkt stöd till kunskapsbaserat arbete i kommuner och regioner

Swedish Medtech vill inledningsvis betona att vi ser positivt på ansatsen att stärka förutsättningarna att arbeta kunskapsbaserat i regioner och kommuner.

16.1 Ställningstagande avseende Kunskapsstödsutredningens förslag om vårdkommittéer

Swedish Medtech tillstyrker utredningens rekommendation att förtydliga läkemedelskommittéernas arbetsformer, uppdrag och samverkansformer, men anser i enlighet med vad vi anförde i vårt remissvar på Kunskapsstödsutredningens betänkande (SOU 2017:48) att en lagändring hade givit ett större genomslag.

Utöver de 4 400 läkemedel som är godkända för försäljning i Sverige och de årligen tillkommande nya läkemedlen, finns det ca 800 000 medicintekniska behandlingsmetoder på den svenska marknaden. I de fall där kommittéerna ska göra avvägningar mellan olika behandlingsalternativ kan det uppstå situationer där valet av behandlingsmetod står mellan läkemedel, medicinteknik, andra sjukvårdande insatser eller en kombination. Då är det av största vikt att behandlingskommittéerna innehar en bred kompetens för att kunna göra dessa avvägningar.

De nuvarande läkemedelskommittéerna fyller givetvis en viktig funktion med upparbetade processer och kommunikationsvägar och bemanning för att fylla sitt syfte att styra kunskapsanvändning inom läkemedelsområdet. Swedish Medtech anser i likhet med utredningen att avsaknaden av ett integrerat perspektiv (som omfattar både läkemedel och andra behandlingsformer) underminerar graden av rationalitet och därmed kvaliteten i rekommendationerna. Lagstiftningen hindrar förvisso inte läkemedelskommittéerna att arbeta integrerat med andra behandlingsformer, att inkludera annan kompetens eller att samverka med andra aktörer. Läkemedelskommittéernas lagreglerade uppdrag är dock att verka för en tillförlitlig och rationell läkemedelsanvändning inom regionen. Vi menar att det bredare uppdraget skulle behöva återspeglas explicit även i lagtexten, och inte enbart bygga på välvilliga tolkningar av befintliga formuleringar och avsaknad av hinder för dessa tolkningar. Det faktum att enbart läkemedelsanvändning omnämns riskerar hindra den nödvändiga utvecklingen av nationellt stöd för kunskapsstyrning som regioner och kommuner efterfrågar i utredningen.

Vidare anser Swedish Medtech att de beskrivningar regionerna har givit utredningen i sina enkätsvar om hur de arbetar med att knyta läkemedelskommittéerna till övriga delar av regionernas kunskapsstyrningsorganisation inte visar på annat än förbättrade förutsättningar för implementering av kunskap om just läkemedelsanvändning. I beskrivningen av den täta kopplingen mellan läkemedelskommittéer och Rådet för nya terapier (NT-rådet) saknas diskussion om länk till det nyinrättade medicintekniska produktrådet (MTP-rådet). MTP-rådet har inrättats bland annat mot bakgrund av ett behov av utökad kunskap om medicintekniska behandlingsmetoder, en kunskap vilken saknades i NT-rådet. Utredningens slutsats att "...kunskapsstyrning avseende läkemedel

respektive andra behandlingsformer håller på att integreras i regionernas ömsesidiga samarbete” är baserat på att tidigare etablerad samverkansmodell för läkemedel integrerats i Nationella samverkansgruppen (NSG) för läkemedel och medicinteknik och inkluderar NT-rådet. Allt detta pekar på att det fortsatt kommer att föreligga en brist på kompetens om medicinteknik och andra behandlingsformer i de samordnande kunskapsstrukturerna.

Utredningen menar att en rationell läkemedelsanvändning i praktiken bara kan uppnås om rekommendationer om läkemedelsbehandling utformas med ett helhetsperspektiv där både läkemedel och andra behandlingsformer beaktas. Detta instämmer Swedish Medtech i, och vill därför betona att en utvidgning mot det uppdrag som vårdkommittéerna föreslogs få är angelägen. I det tidigare förslaget ställdes krav på kompetens och representation från alla professionsgrupper, såsom fysioterapeuter, arbetsterapeuter och andra omvårdnadsdiscipliner.

Risken för att en ny lag om vårdkommittéer skulle medföra att vissa arbetssätt i läkemedelskommittéerna går förlorade eller tar tid att återskapa bör vägas mot risken för en suboptimerad vård och omsorg då läkemedelskommittéerna inte har en tillräcklig bred kännedom om tillgängliga behandlingsoptioner. Behovet av att integrera råd och rekommendationer om läkemedelsanvändning med andra behandlingsråd för samma sjukdom kvarstår. För att kommittéerna ska kunna utgöra ett bättre stöd för kunskapsstyrning i kommuner krävs kunskap om den typ av omvårdnad och den typ av hjälpmedel som till stor del nyttjas i omsorgen.

16.2 Stöd till förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå i hälso- och sjukvården
Swedish Medtech tillstyrker förslaget att staten ska fortsätta stödja och utveckla sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete i regioner och kommuner. Vidare välkomnas ett ökat fokus på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården, samt att detta bygger vidare på befintliga strukturer.

17 Långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

17.1 Långsiktiga förutsättningar genom en överenskommelse

Swedish Medtech ser det som positivt och angeläget att de åsyftade långsiktiga förutsättningarna skapas. Vad gäller målet för det nationellt sammanhållna systemet – kunskapsbaserade beslut på alla nivåer - vill vi dock betona vikten av samverkan även med den medicintekniska branschen. Den kunskap våra medlemsföretag besitter om såväl befintliga som kommande behandlingsmetoder är central att tillvara och tillämpa inom ramen för systemet.

17.2 Myndighetsstyrning som stödjer ett sammanhållet system

Swedish Medtech instämmer i utredningens bedömning, särskilt vad gäller det behov av helhetsperspektiv som utredningen lyfter fram som en central aspekt. De stuprör som idag finns både på nationell nivå och på regional/kommunal nivå behöver byggas bort för att hälso- och sjukvården ska kunna bli mer patientcentrerad. Det delade huvudmannskapet innebär en utmaning vad gäller styrningen på nationell nivå; utan en effektiv och ändamålsenlig styrning riskerar

patienterna att drabbas. Som utredningen framhåller riskerar särskilt den utsatta gruppen sköra äldre att drabbas om styrningen inte utgår från ett helhetsperspektiv.

I detta blir samordningen precis som utredningen påpekar mycket viktig. Det finns idag ett flertal myndigheter med uppdrag på hälso- och sjukvårdsområdet vilket ökar behovet av samordning för att uppnå tydlighet gentemot hälso- och sjukvårdshuvudmännen.

Om Swedish Medtech och medicinteknikbranschen

Swedish Medtech är branschorganisationen för de medicintekniska företagen i Sverige. Medicinteknikföretagen är heterogena vilket återspeglar sig i en stor variation av produkter. Det finns produkter inom röntgen, ortopediska implantat, minimalinvasiv kirurgi, pacemakers, dialys, hjälpmedel för funktionshindrade, journalsystem samt förbrukningsartiklar. Vissa medlemsföretag har egen tillverkning medan andra är distributörer. I Sverige finns idag runt 640 medicintekniska bolag med fler än 4 anställda. 2013 bedrev 180 av dessa företag forskning och utveckling i Sverige. Därutöver finns ett stort antal företag med 1–4 anställda. Den medicintekniska industrin arbetar med ständig utveckling och har under flera år varit den bransch som registrerat flest patent på europainivå, vilket inneburit över 13 000 patent årligen. Exporten för medicinteknikbolagen har ökat under 2000-talet med en topp 2010 för att sedan gå ner till att 2018 vara på drygt 20 miljarder svenska kronor.

Den medicintekniska branschen anställer idag ca 25 000 personer, vilket gör medicinteknikföretagen till den del inom Life Science-branschen med flest anställda. Den svenska marknaden för medicintekniska produkter och tjänster består till största delen av offentliga kunder såsom kommuner och regioner. Många av Swedish Medtechs medlemsföretag har därmed endast möjlighet att föra ut sina produkter på marknaden genom att delta i offentliga upphandlingar. En stor andel av företagets forskning och utveckling genomförs i samverkan med hälso- och sjukvården. Detta har lett till en rad nya produkter och framgångsrika innovativa behandlingsmetoder som kommit till nytta i vården och förbättrad livskvalitet för patienter.

Anna Lefevre Skjöldebrand

VD, Swedish Medtech

Stockholm 2020-11-09